

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ψυχοδραματικό κέντρο
ανάπτυξης της προσωπικότητας

Μιχαλακοπούλου 173, Αθήνα.
Τ.Κ: 11527

www.psychodrama.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	Σελ. 2
Η φιλοσοφία της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης	Σελ. 4
Τυπικές απαιτήσεις και γενικοί κανόνες της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης.	Σελ. 5
Η πορεία της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης	Σελ. 6
Πρώτη φάση	
Δεύτερη φάση	
Θεωρητική εκπαίδευση	Σελ. 7
1. Ιστορικές, φιλοσοφικές και κοινωνιολογικές βάσεις του ψυχοδράματος	
2. Θεωρία συστημάτων	
3. Κοινωνιομετρία	
4. Θεωρία ρόλων	
5. Στοιχεία θεωρίας για την οικογενειακή θεραπεία	
6. Θεωρία για τη δυναμική της ομάδας	
7. Επαγγελματική ταυτότητα ως ψυχοδραματιστής	
Γραπτές εργασίες και διαδικασία αξιολόγησης	Σελ. 17
1. Γραπτές εργασίες	
2. Πτυχιακή εργασία	
(Οδηγίες και Απαιτήσεις για την προετοιμασία, τη δομή και την υποβολή της πτυχιακής εργασίας.)	
Διαδικασία της πρακτικής αξιολόγησης του εκπαιδευόμενου ως ψυχοδραματιστή.	Σελ. 21
Προϋποθέσεις πιστοποίησης του ψυχοδραματιστή.	Σελ. 22
Προϋποθέσεις και πιστοποίηση του εκπαιδευτή (educator)	Σελ. 24
Προϋποθέσεις και απαιτήσεις για την πιστοποίηση του trainer, educator και practitioner.	Σελ. 24

Εισαγωγή

Το Ψυχοδραματικό Κέντρο Ανάπτυξης της Προσωπικότητας (ΨΥΚΑΠ) ιδρύθηκε το 2000 με σκοπό, την ανάπτυξη του ψυχοδράματος, και των ψυχοδραματικών τεχνικών στην Ελλάδα, εναρμονίζοντας την δραστηριότητά του με το διεθνές ψυχοδραματικό κίνημα και πιο συγκεκριμένα με την Ευρωπαϊκή Ένωση Εκπαιδευτικών Οργανισμών (FEPTO: Federaderation of European Training Organisation), της οποίας και είναι πλήρης μέλος. Θέσπισε τα κριτήρια και δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την επαρκή και ολοκληρωμένη εκπαίδευση στην ψυχοδραματική αντίληψη και φιλοσοφία.

Πιο συγκεκριμένα και πρωτίστως αποσκοπεί:

α) να εκπαιδεύει ειδικούς του τομέα της ψυχικής υγείας στις ψυχοδραματικές μεθόδους και τεχνικές, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσουν το ψυχόδραμα ως ολοκληρωμένο θεραπευτικό και αυτογνωσιακό σύστημα στους διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής (ψυχοθεραπεία, ανάπτυξη της προσωπικότητας σε εργασιακούς χώρους, σχολεία, οργανισμούς, επιχειρήσεις, κοινότητες, φυλακές κλπ) και

β) να αναπτύξει με το απαραίτητο ειδικευμένο προσωπικό και συνεργάτες υπηρεσίες στον τομέα της ψυχικής υγείας, για άτομα που έχουν άμεση ανάγκη ή επιθυμούν να αναπτύξουν στοιχεία και ικανότητες της προσωπικότητάς τους, μέσα από το ψυχόδραμα, το κοινωνιόδραμα, το παιχνίδι ρόλων (Role playing) ή το play back.

Το ΨΥΚΑΠ διευθύνει ο **Κωνσταντίνος Λέτσιος**, ο οποίος είναι και ο ιδρυτής του. Ο Κωνσταντίνος Λέτσιος σπούδασε ψυχολογία στο Eötvös Lorand University της Βουδαπέστης, από το οποίο αποφοίτησε το 1981. Από το 1982 έως το 1985 παρακολούθησε μεταπτυχιακά μαθήματα στην κοινωνική ψυχολογία στην Ecole Pratique des Hautes Etudes στο Παρίσι. Εκπαιδεύτηκε στο ψυχόδραμα κυρίως από τον Max Clayton, του οποίου την ψυχοδραματική αντίληψη και φιλοσοφία, ακολουθεί στην καθημερινή εκπαιδευτική και θεραπευτική του πρακτική.

Η φιλοσοφία της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης

Ο J. L. Moreno με το ψυχόδραμα, το κοινωνιόδραμα και την κοινωνιομετρία δημιούργησε ένα ολοκληρωμένο σύστημα, το οποίο αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε παγκοσμίως, σε σχέση και με τα άλλα θεραπευτικά ρεύματα.

Η ψυχοδραματική αντίληψη και φιλοσοφία αντικατοπτρίζει ως κοινωνικές αξίες, τις πεποιθήσεις αρχικά του Moreno και αργότερα και πολλών άλλων, οι οποίες μεταφέρονται μέσω της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης και πρακτικής.

Για μας η επάρκεια, στην ψυχοδραματική εκπαίδευση είναι αποτέλεσμα: α) της συστηματικής συμμετοχής για μεγάλο χρονικό διάστημα σε ανάλογη ομάδα ψυχοδράματος, ώστε ο εκπαιδευόμενος να αποκομίσει σε ικανοποιητικό βαθμό, προσωπική εμπειρία για το ψυχόδραμα β) της θεωρητικής κατάρτισης που γίνεται παράλληλα, με σεμινάρια ή άλλης μορφής βιωματική εκπαίδευση, όπου αναλύονται, ερμηνεύονται βιώνονται και συζητούνται σε βάθος η εξειδικευμένη βιβλιογραφία και η ψυχοδραματική πρακτική και γ) της πρακτικής άσκησης, όπου ο εκπαιδευόμενος, μαθαίνει να εφαρμόζει επαρκώς τις ψυχοδραματικές τεχνικές και την ψυχοδυναμική των ομάδων, στην ίδια την ομάδα εκπαίδευσής του υπό την καθοδήγηση του εκπαιδευτή του καθώς και σε άλλες ομάδες, που οι ίδιοι οργανώνουν με εποπτική όμως υποστήριξη, ή ως βοηθός πλάι σε κάποιο ψυχοδραματιστή.

Η διδασκαλία της ψυχοδραματικής μεθόδου γίνεται τμηματικά, ενότητα προς ενότητα: ζέσταμα, επιλογή πρωταγωνιστή, συνέντευξη δημιουργία του παιχνιδιού ή μετατροπή του εκφρασμένου με λόγια υλικού σε δράση που περιλαμβάνει τη διαμόρφωση της σκηνής και τη μετάβαση από τη μια σκηνή στην άλλη. Μετά το παιχνίδι ακολουθεί η ανταλλαγή εμπειριών (sharing). Το πιο δύσκολο μέρος της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης, είναι το να διδαχθεί ο εκπαιδευόμενος το πώς κατασκευάζεται μια ψυχοδραματική συνέντευξη και το πώς δημιουργείται ένα παιχνίδι..

Τελικά η ψυχοδραματική εκπαίδευση αποσκοπεί ο ψυχοδραματιστής να μάθει να εφαρμόζει τις αρχές της κοινωνιομετρίας, της θεωρίας ρόλων, καθώς και γενικότερα τις ψυχοδραματικές τεχνικές, προκειμένου να βοηθήσει τα άτομα να βιώσουν μεγαλύτερη ικανοποίηση στην καθημερινή τους ζωή. Μαθαίνει να έχει την ικανότητα να προθερμάνει τα άτομα της ομάδας ώστε να επικεντρωθούν στις ανησυχίες τους και τους προβληματισμούς τους, να αναπαραστήσουν

εικόνες από την ζωή και την ύπαρξή τους, να κάνουν τις κατάλληλες αναλύσεις και να εξερευνήσουν όλες τις πτυχές των καταστάσεων που εκφράζουν, να βελτιώσουν τον τρόπο λειτουργίας τους και αφομοιώσουν νέο, και τελικά να αναδιαμορφώσουν την προσωπικότητά τους. Αυτοί οι νέοι τρόποι λειτουργίας αντανακλούν την αλλαγή και την εξέλιξη που επιτελείται στις ενδότερες δομές του ψυχισμού τους. Τέλος ο ψυχοδραματιστής μαθαίνει να αναπτύσσει την ικανότητα να δουλεύει με έναν ευρύ φάσμα κοινωνικών ομάδων.

Τυπικές απαιτήσεις και γενικοί κανόνες της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης στο ΨΥΚΑΠ:

α) Ως κατώτερο όριο ηλικίας για την συμμετοχή στην ψυχοδραματική εκπαίδευση ορίζεται το 21 έτος της ηλικίας (εμπειρίες από την συμμετοχή σε ομάδες πριν το 21 της ηλικίας δεν υπολογίζονται).

β) Προϋπόθεση της εκπαίδευσης, είναι η κατοχή πτυχίου ανωτάτης ή ανωτέρας σχολής, σε αντικείμενο σχετικό με την ψυχική υγεία και όχι μόνο.

3) Η εκπαίδευση συνήθως ολοκληρώνεται σε 4 χρόνια (48 Σαββατο-κύριακα) και κατά την διάρκεια της ο εκπαιδευόμενος αξιολογείται ατομικά με βάση και τις γραπτές του εργασίες. Η εκπαίδευση μπορεί να παραταθεί ή να διακοπεί, εάν ο εκπαιδευτής κρίνει τούτο αναγκαίο.

4) Μεικτές ομάδες (από ασθενείς και εκπαιδευόμενους) για εκπαιδευτικούς σκοπούς δεν γίνονται, ούτε συνυπολογίζεται η προηγούμενη συμμετοχή σε θεραπευτική ομάδα ως μέρος της εκπαίδευσης.

5) Η διακοπή της εκπαίδευσης μπορεί να γίνει μόνο για λόγους υγείας (εγκυμοσύνη, ασθένεια κ.λ.π.). Εάν αργότερα ο εκπαιδευόμενος επιθυμεί να συνεχίσει, τότε αναγράφεται σε λίστα αναμονής και οι ώρες που παρακολούθησε προσμετρώνται στην επόμενη ομάδα που συμμετέχει. Τούτο φυσικά δεν ισχύει για τις περιπτώσεις, όπου η αποχώρηση κάποιου μέλους εκτιμάται ως acting out. .

6) Απαιτείται ένα ελάχιστο 1000 ωρών παρακολούθησης σεμιναρίων και workshops για το ψυχόδραμα, τα οποία διοργανώνονται από το ΨΥΚΑΠ. Η επιπρόσθετη εργασία που αφορά σε πρακτική συντονισμού ομάδας υπό εποπτεία, προετοιμασία γραπτών εργασιών, σχετικών δραστηριοτήτων, παρακολούθηση διαλέξεων και εκπαιδευτικών σεμιναρίων που αποσκοπούν στην απαρτίωση των προσόντων του ψυχοδραματιστή, ανεβάζει το σύνολο των ωρών της εκπαίδευσης και της γενικότερης εμπλοκής με το ψυχόδραμα σε 2.400 ώρες.

7) Το σύνολο των επιτρεπομένων απουσιών (δικαιολογημένων ή μη) δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 10% του συνόλου των ωρών της εκπαίδευσης

8) Ο υποψήφιος που επιθυμεί να εκπαιδευτεί εγγράφεται ως εκπαιδευόμενος στο ΨΥΚΑΠ.

Η εκπαίδευση περιλαμβάνει μια περίοδο ψυχοδραματικής πρακτικής με εποπτεία, υπό την αιγίδα του εκπαιδευτικού οργανισμού. Ο υποψήφιος συντονίζει συνεδρίες για 160 ώρες τουλάχιστον, οι οποίες συνοδεύονται από ελάχιστο όριο 60 ωρών εποπτείας. Οι εποπτείες πραγματοποιούνται με κάποιο εκπαιδευτή ή άλλο κατάλληλο επαγγελματία, κατόπιν συνεννοήσεως με το φορέα εκπαίδευσης (ΨΥΚΑΠ).

Βεβαίωση ολοκλήρωσης της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης χορηγείται μόνο σε εκείνους οι οποίοι εγγράφηκαν και εκπλήρωσαν πλήρως όλες τις υποχρεώσεις της εκπαίδευσης.

Η πορεία της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης

Η πορεία της ψυχοδραματικής εκπαίδευσης ολοκληρώνεται όταν ο εκπαιδευόμενος ολοκληρώσει όλες τις τυπικές απαιτήσεις της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης και της πρακτικής αξιολόγησης από εξεταστές που ορίζονται από το ΨΥΚΑΠ.

Τυπικά η εκπαίδευση χωρίζεται σε δύο φάσεις και το σύνολο των υποχρεωτικών ωρών παρακολούθησης ανέρχεται σε (1160), οι οποίες και καταγράφονται από τον φορέα εκπαίδευσης. Επίσης καταγράφονται οι ώρες εξάσκησης καθώς και κάθε δραστηριότητα, που έχει σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία.

Πρώτη φάση

Αρχικά, ένα εισαγωγικό σεμινάριο 20 ωρών κρίνεται αναγκαίο για να βοηθήσει, αφενός μεν τον εκπαιδευόμενο να αξιολογήσει βαθύτερα εάν πραγματικά επιθυμεί να ενταχθεί στην ψυχοδραματική εκπαίδευση, ενώ παράλληλα γίνεται μια αξιολόγηση από τον εκπαιδευτή εάν τα υποψήφια προς εκπαίδευση άτομα πληρούν τις προϋποθέσεις εκπαίδευσης.

Τα υποψήφια για εκπαίδευση άτομα αξιολογούνται ως προς:

α) Την ψυχική και φυσική τους ικανότητα για να ανταποκριθούν στην εκπαίδευση.

β) Την δυνατότητα να αντιλαμβάνονται ρεαλιστικά τον εαυτό τους και τους άλλους.

γ) Την ενσυναίσθηση (empathy).

δ) Την προσαρμοστικότητα που μπορούν να αναπτύξουν στα ψυχοδραματικά δρώμενα.

ε) Την ικανότητα τους να εκφράζονται λεκτικά.

στ) Την ικανότητα αντίληψης του πλαισίου εκπαίδευσης.

Στη φάση αυτή, η εκπαίδευση οργανώνεται με τρόπο ώστε τα απαραίτητα θεωρητικά στοιχεία του ψυχοδράματος να διδάσκονται μέσω βιωματικής και πρακτικής άσκησης στους εκπαιδευόμενους. Το σύνολο των ωρών εκπαίδευσης στη φάση αυτή υπολογίζεται σε (480ώρες) και ολοκληρώνονται σε δύο χρόνια.

Στο τέλος της φάσης αυτής ο εκπαιδευόμενος αξιολογείται από το εκπαιδευτή του ως προς την επάρκεια να αρχίσει να συντονίζει και να διευθύνει μόνος του ομάδες υπό την εποπτεία του φορέα εκπαίδευσης. Μ'αλλα λόγια, η χρονική αυτή στιγμή ορίζεται ως η αρχή για την έναρξη αυτόνομου συντονισμού από μέρους του εκπαιδευόμενου.

Δεύτερη φάση

Στην φάση αυτή ο εκπαιδευόμενος διδάσκεται τον συντονισμό της ομάδας και με την ολοκλήρωση της, αποκτά τον τίτλο του ψυχοδραματιστή. Για την απόκτηση του τίτλου, πρέπει ο εκπαιδευόμενος να παρουσιάσει γραπτώς μια εργασία, της οποίας το θέμα έχει επιλέξει σε συνεργασία με τον εκπαιδευτή του και κατόπιν αίτησης του να εξετασθεί από εξεταστές που ορίζει το Κέντρο εκπαίδευσης.

Η φάση αυτή επίσης ολοκληρώνεται σε δύο χρόνια και το σύνολο των υποχρεωτικών ωρών παρακολούθησης ανέρχεται και εδώ σε (480 ώρες), όπου οι εκπαιδευόμενοι εξασκούνται στον συντονισμό των ψυχοδραματικών συναντήσεων, και ολοκληρώνουν τη θεωρητική τους εκπαίδευσης.

Παράλληλα συντονίζουν αυτόνομα ομάδες ψυχοδράματος (160 ώρες) και υποχρεούνται σε ατομική και ομαδική εποπτεία (60 ώρες), οποίες κατανέμονται σε 20 ώρες ατομικής εποπτείας και 40 ώρες ομαδικής εποπτείας.

Θεωρούνται επίσης υποχρεωτικές 120 ώρες παρακολούθησης με άλλους εκπαιδευτές. Έτσι το σύνολο των υποχρεωτικών ωρών παρακολούθησης και στις δύο φάσεις εκπαίδευσης ανέρχεται σε 1160 ώρες.

Κατά την διάρκεια της συμμετοχής στην εκπαιδευτική ψυχοδραματική ομάδα ο εκπαιδευόμενος μαθαίνει να εμβαθύνει στην αυτογνωσιακή δουλειά με τον εαυτό του, στις κοινωνικές του σχέσεις καθώς και στον τρόπο που κινείται στον κοινωνικό του χώρο γενικότερα. Του δίνεται η δυνατότητα να επεξεργασθεί την προσωπικότητα του με τα εργαλεία του ψυχοδράματος.

Η βιωματική εμπειρία στην εκπαιδευτική ομάδα και διαδικασία συμβάλλει:

- **Στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης (Empathy)** Ο εκπαιδευόμενος μαθαίνει να κατανοεί τις καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι άλλοι, το πως αισθάνονται και πως δρουν. Η εφαρμογή των τεχνικών (σωσία, κατοπτρισμού, αντιστροφής ρόλων) συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση, ενισχύοντας παράλληλα την αυτογνωσιακή δυνατότητα των μελών της ομάδας.
- **Στην ανάπτυξη της πλαστικότητας (flexibility) της προσωπικότητας σε σχέση με τους ρόλους:** Η ικανότητα αυτή είναι απαραίτητη, για να έχει τη δυνατότητα να παρουσιάζει τα πρόσωπα που συνδέονται με τον πρωταγωνιστή. Στη συνέχεια, μετά το παιχνίδι, όταν επιστρέφει στο δικό του ρόλο να είναι σε θέση να δίνει τις ανάλογες αυτογνωσιακές αναδράσεις (feedback).
- **Στην κατανόηση των ψυχοδραματικών τεχνικών:** Η κατανόηση αυτή συμβάλλει στη διαμόρφωση θεωρητικής αντίληψης, η οποία του παρέχει σιγουριά στην εφαρμογή της ψυχοδραματικής μεθόδου.
- **Στην ικανότητα ανασκόπησης της δυναμικής των ψυχοδραματικών συναντήσεων:** Η ικανότητα αυτή έχει μεγάλη σημασία κατά την διάρκεια του συντονισμού της ομάδας.
- **Στην δυνατότητα ανάπτυξης ψυχοδραματικών στρατηγικών.**
- **Στην κατανόηση και αφομοίωση της εφαρμογής της κοινωνιομετρίας**

Θεωρητική εκπαίδευση

Η θεωρητική εκπαίδευση (είτε υπό την μορφή σεμιναρίων είτε ενσωματωμένη στην ψυχοδραματική πρακτική), έχει ως σκοπό την διαμόρφωση θεωρητικής αντίληψης για το ψυχόγραμμα και την εφαρμογή του, αυτόνομα, αλλά και σε σχέση με άλλα θεραπευτικά ή θεωρητικά ρεύματα στους διάφορους τομείς της ατομικής και κοινωνικής ζωής. Η θεωρητική εκπαίδευση διδάσκεται υπό την μορφή σεμιναρίων

αλλά πρωτίστως διδάσκεται μέσα από βιωματική εμπειρία και αποσκοπεί να εμβαθύνει στα παρακάτω πεδία, τα οποία και αποτελούν το θεωρητικό πρόγραμμα διδασκαλίας:

1. Ιστορικές, φιλοσοφικές και κοινωνιολογικές βάσεις του ψυχοδράματος

Ο στόχος εδώ είναι η γνώση και η κατανόηση του θεωρητικού πλαισίου μέσα στο οποίο γεννήθηκε η κοινωνιομετρία, η ομαδική ψυχοθεραπεία και η ψυχοδραματική μέθοδος.

2. Θεωρία συστημάτων

Καθώς το ψυχόδραμα αναφέρεται σε παρεμβάσεις σε συστήματα ατόμων και των μεταξύ των σχέσεων, καθίσταται αναγκαία η κατανόηση της σχέσης της θεωρίας συστημάτων σαν εργαλείο διερεύνησης των ποικίλων κοινωνικών μορφωμάτων με το ψυχόδραμα και την κοινωνιομετρία.

Θα πρέπει ο εκπαιδευόμενος :

α) να έχει αναπτύξει την ικανότητα κατανόησης της συστημικής θεωρίας όπως εφαρμόζεται στις κοινωνικές επιστήμες.

β) να μπορεί να κατανοεί τη φύση και τη λειτουργία ποικίλων κοινωνικών συστημάτων.

γ) να είναι σε θέση να ενσωματώνει τη συστημική θεωρία

- στην κοινωνιομετρία
- στους οργανισμούς
- στη θεωρία των ρόλων
- στην οικογενειακή θεραπεία
- στην ομαδική δουλειά

δ) να κατανοεί τη κοινωνιομετρία σαν ένα τρόπο διερεύνησης της δομής ενός συστήματος.

ε) να κατανοεί την κοινωνιομετρική θεωρία και τα βασικά της στοιχεία, όπως είναι τα κοινωνιομετρικά δίκτυα, ο κοινωνιομετρικός αστέρας, ο κοινωνιομετρικός ηγέτης, ο κοινωνιομετρικά απομονωμένος και απορριφθέν, η κοινωνιομετρική δυάδα, το κοινωνιομετρικό τρίγωνο, η κοινωνιομετρική μέτρηση και το κοινωνιόγραμμα.

στ) να κατανοεί τον τρόπο συντονισμού διαφόρων ειδών κοινωνιομετρικών μετρήσεων σε μια ομάδα και να μπορεί να αξιολογεί τα αποτελέσματα αυτών των μετρήσεων.

3. Κοινωνιομετρία

Αναπτύσσεται διεξοδικά η θεωρία της κοινωνιομετρίας, όπως διατυπώνεται από τον Moreno και άλλους θεωρητικούς ως τρόπος διερεύνησης της δομής των κοινωνικών συστημάτων και δικτύων, των συγκρούσεων, της ηγεσίας της ομάδας και των κοινωνιογραμμάτων. Παρέχεται επίσης και πρακτική ή εκπαίδευση προκειμένου να ενσωματωθεί η κοινωνιομετρία, ως εργαλείο, στον συντονισμό της ομάδας, και να είναι σε θέση ο εκπαιδευόμενος να αναλύσει κοινωνιομετρικά τον σχηματισμό, τη δυναμική και την λειτουργία της ομάδας.

Η ενσωμάτωση της κοινωνιομετρίας περιλαμβάνει:

- α) την ικανότητα αναγνώρισης της κοινωνιομετρικής θέσης ως συντονιστής σε διαφορετικές ομάδες.
- β) την ικανότητα προσδιορισμού της κοινωνιομετρικής θέσης των ατόμων μέσα σε μια ομάδα.
- γ) την ικανότητα εφαρμογής κοινωνιομετρικών μετρήσεων.
- δ) την ικανότητα περιγραφής ενός συστήματος από μια κοινωνιομετρική οπτική.
- ε) να μπορεί ο εκπαιδευόμενος να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο η γνώση της κοινωνιομετρίας μπορεί να αξιοποιηθεί ώστε να επηρεάσει ή να εισαγάγει ένα σύστημα.
- στ) την εργασία κατά την οποία, στα πλαίσια μιας εκπαιδευτικής ομάδας, μπορεί να καταγραφεί η χρήση της κοινωνιομετρικής μέτρησης σε μια ομάδα, ξεκινώντας από τη φύση της ομάδας, τον τρόπο με τον οποίο εισάγεται και διαχειρίζεται μια κοινωνιομετρική μέτρηση σε μια ομάδα, τα κριτήρια, το κοινωνιόγραμμα, η αξία και η μετέπειτα χρήση της μέτρησης στην ομάδα, καθώς και τις παρεμβάσεις που ακολούθησαν μετά το αποτέλεσμα της κοινωνιομετρικής διερεύνησης.

4. Θεωρία ρόλων

Η θεωρία ρόλων διδάσκεται θεωρητικά και βιωματικά ως η μέθοδος αντίληψης και κατανόησης της δυναμικής εξέλιξης και μεταβολής ενός κοινωνικού συστήματος με την πάροδο του χρόνου. Αναλύεται η έννοια του ρόλου σαν βασικό δομικό συστατικό της προσωπικότητας, των επιμέρους στοιχείων, συναισθημάτων και πράξεων που τον απαρτίζουν καθώς και των τριών τύπων ρόλων: των ψυχοσωματικών, των ψυχοδραματικών και των κοινωνικών. Δίνεται επίσης μεγάλη έμφαση στην ανάλυση των ρόλων, σαν διαγνωστικό και θεραπευτικό

μέσο και κυρίως στην έννοια της «προθέρμανσης» ή «ζεστάματος» (warming up) σε σχέση με την ανάληψη κάποιου ρόλου όπως και στο επίπεδο «προθέρμανσης» που μας δίνει πάντοτε πολλές πληροφορίες σε σχέση με την ψυχοπαθολογία, τις συγκρούσεις αλλά και τις αντιστάσεις του πρωταγωνιστή. Μέσα από τη θεωρία των ρόλων γίνονται κατανοητές και οι έννοιες της δημιουργικότητας, του αυθορμητισμού και των κοινωνικοπολιτισμικών σταθερών, που ήταν πολύ σημαντικά στοιχεία στην αντίληψη και το θεραπευτικό έργο του Moreno. Ειδικά η θεωρία του για τον αυθορμητισμό θεωρείται ως ένας από τους κυριότερους θεραπευτικούς στόχους, καθώς προσπαθούμε πάντοτε να απαλλάξουμε τα μέλη από τις κοινωνικές επιταγές που αναστέλλουν την αυθόρμητη έκφραση.

Επίσης σημαντικά θεωρούνται:

α) η κατανόηση της θεωρίας των ρόλων σαν ένα μέσο αντίληψης της δυναμικής ανάπτυξης και αλλαγής ενός συστήματος με το πέρασμα του χρόνου.

β) η κατανόηση της έννοιας του ρόλου, συμπεριλαμβανομένων της δομής, του συναισθήματος και της δράσης, ως συστατικά στοιχεία ενός ρόλου, καθώς και των τριών ειδών ενός ρόλου, ψυχοσωματικού, ψυχοδραματικού και κοινωνικού.

γ) η κατανόηση της προσωπικότητας σαν ένα σύστημα ρόλων.

δ) η ανάλυση ρόλου, ρόλοι που προάγουν το άτομο (progressive), ρόλοι επιβίωσης (coping) και ρόλοι που αποδιοργανώνουν και περιορίζουν το άτομο (fragmented).

ε) η κατανόηση της αλληλεπίδρασης στο σύστημα ρόλων, και της έννοιας του κοινωνικού και του πολιτιστικού ατόμου.

στ) η κατανόηση της έννοιας του ζεστάματος σε έναν ρόλο, και των επιπέδων ζεστάματος του.

ζ) η κατανόηση της σύγκρουσης ρόλων και της επίλυσης της σύγκρουσης ρόλων σε ένα κοινωνικό σύστημα.

η) η κατανόηση της έννοιας του αυθορμητισμού, της δημιουργικότητας και των πολιτιστικών στερεοτύπων.

Ενσωμάτωση της θεωρίας των ρόλων απαιτεί από τους εκπαιδευόμενους την ανάπτυξη:

α) της ικανότητας αναγνώρισης των ρόλων.

β) της ικανότητας περιγραφής με ακρίβεια των στοιχείων των ρόλων που παρατηρούνται – τη δομή, το συναίσθημα, και τη δράση.

γ) της ικανότητας αναγνώρισης των ελλείψεων και των εξάρσεων των στοιχείων ενός ρόλου ή της αμφιταλάντευσης ανάμεσα στα στοιχεία αυτά.

δ) της ικανότητας αναγνώρισης της στιγμής που μπλοκάρεται το ζέσταμα σε έναν ρόλο και το επίπεδο του ζεστάματος μέσα σε έναν ρόλο.

ε) της ικανότητας καταγραφής περιγραφικά και διαγραμματικά ενός διαδραστικού συστήματος ρόλων.

ζ) της ικανότητας γραπτής περιγραφής των λειτουργικών ρόλων σε ένα κοινωνικό και πολιτιστικό άτομο που έχει διερευνηθεί, χρησιμοποιώντας διαγράμματα, συζητώντας πάνω στις αλλαγές που καλούνται να γίνουν στους ρόλους, και πάνω στις παρεμβάσεις που προτείνονται, μαζί με τη συλλογιστική διαδικασία των παρεμβάσεων αυτών.

5. Στοιχεία θεωρίας για την οικογενειακή θεραπεία

Στο πεδίο τούτο επιχειρείται σημασία της κατανόησης των διαφόρων ειδών των οικογενειακών συστημάτων ως ένα πλαίσιο πολύπλοκων αλληλεπιδράσεων όπου δημιουργούνται και αναπτύσσονται οι διαπροσωπικές σχέσεις. Παρατίθενται στοιχεία από τις κυριότερες προσεγγίσεις οικογενειακής θεραπείας. Μέσα από την εποπτεία και την ψυχοδραματική πρακτική, οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τις δυσκολίες και τις δυσλειτουργίες που υπάρχουν μέσα σε κάποιο οικογενειακό σύστημα, καθώς και να προτείνουν κάποιες αλλαγές και παρεμβάσεις που θεωρούν ότι πρέπει να επιχειρηθούν προκειμένου να αποκατασταθεί η ομαλή λειτουργία της οικογένειας.

Θεωρούνται σημαντικά να:

α) κατανοηθεί η οικογένεια σαν ένα σύστημα.

β) μπορούν να κατανοηθούν τα διαφορετικά είδη οικογενειακών συστημάτων.

γ) κατανοηθεί το οικογενειακό σύστημα σε ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης, στο οποίο λειτουργούν άλλα συστήματα και υποσυστήματα.

δ) κατανοηθεί η ποικιλία προσεγγίσεων της οικογενειακής θεραπείας.

ε) να μπορούν οι εκπαιδευόμενοι στα πλαίσια της εποπτείας, να περιγράψουν ένα οικογενειακό σύστημα που έχουν διερευνήσει, να είναι σε θέση να συζητήσουν πάνω στις αλλαγές που καλούνται να γίνουν στο σύστημα, και πάνω στις παρεμβάσεις που θα έκαναν, αναφέροντας και τη συλλογιστική διαδικασία αυτών των παρεμβάσεων.

6. Θεωρία για τη δυναμική της ομάδας

Εδώ γίνεται προσπάθεια να γίνει αντιληπτή η ομάδα σαν ένα δυναμικά μεταβαλλόμενο σύνολο, οι ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά του οποίου δεν αποτελούνται απλά από το άθροισμα των στοιχείων των μελών της, αλλά και από μια νέα διάσταση, η οποία προκύπτει από την αλληλεπίδραση όλων των επιμέρους δεδομένων. Παρουσιάζονται στοιχεία από διάφορες προσεγγίσεις σχετικά με την ανάλυση της ομαδικής διαδικασίας, όπως του Bion, των Whitaker και Lieberman, και άλλων. Σε σχέση με τον συντονισμό, ο εκπαιδευόμενος ενσωματώνει όλο το θεωρητικό υλικό στην ψυχοδραματική του πρακτική, έτσι ώστε να έχει πάντοτε την ικανότητα να επιλέγει και να εφαρμόζει αυτές τις μεθόδους και τεχνικές που είναι εναρμονισμένες με τον κεντρικό προβληματισμό της ομάδας, και το επίπεδο ανάπτυξής της. Μόνο έτσι θα είναι σε θέση να διατηρήσει την συνοχή και την ενότητα ανάμεσα στα μέλη της, καθώς και να αναπτύξει ένα θετικό κλίμα που θα οδηγήσει στην αλλαγή.

Σημαντικά θεωρούνται:

- α) η ικανότητα αντίληψης μιας ομάδας σαν ένα δυναμικό σύστημα, το οποίο αποτελείται από διαφορετικά, αλλά σχετιζόμενα μεταξύ τους στοιχεία.
- β) η ικανότητα αντίληψης της ομαδικής διαδικασίας, σε σχέση με το κεντρικό θέμα που απασχολεί την ομάδα, το οποίο αλλάζει από στιγμή σε στιγμή.
- γ) η γνώση θεωριών για την ομαδική διαδικασία και την ομαδική ανάπτυξη, όπως αυτές των Bion, Whitaker και Lieberman, και των Bennis και Shepherd.
- δ) η κατανόηση διαφορετικών σχολών ως προς την αντίληψη για την συμπεριφορά των ατόμων σε μια ομάδα.
- ε) η γνώση της επιστημονικής έρευνας.

Ενσωμάτωση της Θεωρίας της ομάδας προϋποθέτει:

- α) ικανότητα αναγνώρισης και αξιολόγησης του κεντρικού θέματος που απασχολεί μια ομάδα.
- β) ικανότητα του συντονιστή να ζεστάνει την ομάδα σε πτυχές που σχετίζονται με τη ζωή και να τις εκδραματίσει.
- γ) ικανότητα αναγνώρισης του σταδίου ανάπτυξης μιας ομάδας..
- δ) ικανότητα ανάπτυξης τεχνικών και μεθόδων κατάλληλων ως προς το κεντρικό θέμα της ομάδας, το επίπεδο ανάπτυξης και εξέλιξης της ζωής της ομάδας καθώς και η ικανότητα επεξεργασίας και μετατροπής των τεχνικών αν χρειαστεί.

ε) ικανότητα δημιουργίας και διατήρησης της συνοχής και της εμπιστοσύνης μέσα σε μια ομάδα και ικανότητα ανάπτυξης ενός κλίματος που οδηγεί στη νέα μάθηση.

7. Επαγγελματική ταυτότητα ως ψυχοδραματιστής

Το ΨΥΚΑΠ διασφαλίζει την απόκτηση έγκυρου τίτλου Ψυχοδραματιστή, αναγνωρισμένου διεθνώς. Η εκπαίδευση τηρεί όλες τις προδιαγραφές και τα κριτήρια που ορίζει η FEPTO (Federation of European Psychodrama Training Organization) και το IAGP (International Association for Group Psychotherapy). Ο εκπαιδευόμενος στο τέλος της εκπαίδευσης του καθίσταται πλήρως ικανός να φέρει σε πέρας μια συνάντηση, από την προθέρμανση έως την διεξαγωγή, το συντονισμό και την ανάλυση των παιχνιδιών. Επίσης, έχει πάντοτε επίγνωση των αρχών της ηθικής δεοντολογίας που διέπουν την ψυχοδραματική πρακτική, είναι σε ανοιχτή επικοινωνία και σχέση εμπιστοσύνης με τα μέλη ανά πάσα στιγμή και τους ωθεί να απελευθερώσουν όλη την δημιουργικότητα και τον αυθορμητισμό τους. Η διαδικασία της εποπτείας από κάποιον έμπειρο ψυχοδραματιστή, υπό την αιγίδα του Κέντρου, είναι ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τον συντονιστή και το έργο του, καθώς και ένα πλαίσιο προστασίας για την εύρυθμη λειτουργία της ομάδας.

Στο τέλος της εκπαίδευσης ο εκπαιδευόμενος πρέπει:

α) να μπορεί να διατηρεί τη λειτουργία του ως βοηθητικού ατόμου κατά τη διάρκεια συμμετοχής σε έναν βοηθητικό ρόλο σε σχέση με τον συντονιστή του δράματος χωρίς να αναλαμβάνει τη λειτουργία του συντονισμού.

β) να μπορεί να αναπτύσσει και να εντάσσει ένα επαρκές φάσμα ρόλων στη λειτουργία του ως συντονιστής ώστε να ενισχύεται η προσωπική ανάπτυξη και η μάθηση στο άτομο ή στην ομάδα.

γ) να μπορεί να διατηρεί ένα επαρκές ζέσταμα στην παραγωγή ενός δράματος κάτω από ποικίλες συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων και συνθηκών στρες.

δ) να έχει αναπτύξει σε ένα καλό επίπεδο την ικανότητα να δημιουργεί και να διατηρεί αμοιβαίες σχέσεις μέσα στις οποίες περιλαμβάνονται διαφορετικές αξίες, ασυνήθιστες συναισθηματικές εκφράσεις ή πράξεις και ένα πλατύ εύρος βιωμάτων.

ε) να μπορεί να δημιουργεί ένα κατανοητό και σαφές ψυχοδραματικό πλάνο.

στ) να μπορεί να αναπτύσσει ένα ρεαλιστικό δράμα, το οποίο καταλήγει σε ένα τέτοιο συμπέρασμα, ώστε να ενισχύει το ενδιαφέρον των μελών της ομάδας, και να τους καθιστά ικανούς να ταυτιστούν με το θέμα, να διδάσκονται από τις προσπάθειες, να αναπτύσσουν νέες ή επαρκείς

αντιδράσεις και να εφαρμόζουν το συμπέρασμα του δράματος στη δική τους ζωή.

ζ) να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει η παραγωγή ενός δράματος όπως:

i) η καλλιτεχνία του συντονιστή, η οποία φροντίζει ώστε το δράμα να είναι αισθητικά ευχάριστο για τον πρωταγωνιστή και τα μέλη της ομάδας, συνδέοντας όλα τα στοιχεία του δράματος με τα βιώματά τους και προκαλώντας μια δραματική κορύφωση και ένα συμπέρασμα που να ενσωματώνεται.

ii) Ο παραγωγός του δράματος πρέπει να είναι αρκετά αυθόρμητος ώστε να μπορεί να κάνει ό,τι είναι απαραίτητο για να διευρύνει το άνοιγμα ενός δράματος και τη δουλειά της ομάδας.

iii) Ο συντονιστής πρέπει να επιδεικνύει μια ευρύτητα προοπτικής, που βοηθάει τον πρωταγωνιστή και την ομάδα να αναπτύσσουν επιπρόσθετες προοπτικές, να εκτιμούν τη σημασία και την αξία της εκδραμάτισης και να παράγουν άλλες απόψεις που ενσωματώνουν τις διαφορετικές εκφράσεις που προηγουμένως ήταν αποσυνδεδεμένες.

iv) Ο συντονιστής πρέπει να εκτιμά κάθε λεπτό και να ανταποκρίνεται στον πρωταγωνιστή και στην ομάδα με ζεστασιά, ζωντάνια, φρεσκάδα και έκπληξη. Αυτό επιφέρει ευχαρίστηση και μια εξασφαλισμένη μαγική ποιότητα.

η) να μπορεί να αντιλαμβάνεται τα χαρακτηριστικά τα οποία ο συντονισμός της κοινωνικής διερεύνησης εμφανίζει, όπως:

i) Η εξερεύνηση των κοινωνικών συστημάτων που απεικονίζονται στη δράση είναι ξεκάθαρη, σαφής και ενισχύει τη συμμετοχή του πρωταγωνιστή και της ομάδας.

ii) Το συνεχές ζωντανό ενδιαφέρον του συντονιστή στην κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των ομάδων και μέσα στις ομάδες, αντικατοπτρίζεται στην συμπεριφορά και στα βιώματά του, ενώ σχετίζεται με άτομα που έχουν διαφορετικές απόψεις για τη ζωή. Το χάρισμα της αφελούς ανοιχτότητας και της απόλαυσης παρατηρείται κατά την διαδικασία της εξερεύνησης. Ο πρωταγωνιστής και τα μέλη της ομάδας παρατηρούν και αξιολογούν την παρουσία αυτών των ικανοτήτων, διευρύνοντας έτσι τις δικές τους αντιλήψεις ακόμα και με την απουσία της προβολής αυτών από τη μεριά του συντονιστή.

iii) Ο συντονιστής ενισχύει την δουλειά της αντικειμενικής παρατήρησης και αξιολόγησης των κοινωνικών συστημάτων που απεικονίζονται και αντιλαμβάνεται την εξέλιξή τους είτε γίνεται ζωντανή εκδραμάτιση, είτε υπάρχει έντονη συναισθηματική έκφραση ή έκφραση χαράς και γέλιου.

iv) Ο συντονιστής ακολουθεί ένα συνεπές μοτίβο παρατήρησης στοιχείων των ρόλων και σχέσεων των ρόλων και αναζητά τις κεντρικές πτυχές ενός ρόλου ή ενός συστήματος ρόλων. Υπάρχει ένας διαρκής σχηματισμός υποθέσεων και διερευνητικών συμπερασμάτων ως προς τις αξίες ή εικόνες ζωής που είναι συναφείς με το αναδυόμενο θέμα. Υπάρχει η ικανότητα ενσωμάτωσης της κοινωνιομετρίας, της θεωρίας των ρόλων και άλλων συναφών κλινικών ή κοινωνιολογικών θεωριών και εμπειριών.

v) Η κοινωνιομετρική επίγνωση είναι ενσωματωμένη στην συνολική λειτουργία του συντονιστή. Επομένως, η φύση των τήλε-σχέσεων δίνει πληροφορίες για την αναδυόμενη ανάλυση της συστημικής δομής που εμπλέκεται καθώς και για το σχεδιασμό και την εκτέλεση των παρεμβάσεων.

θ) να μπορεί να έχει κατά νου την ανάπτυξη της ενσωμάτωσης, η οποία συχνά αναφέρεται και ως η θεραπευτική φάση της εκδραμάτισης και η οποία παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

i) Μια ευρεία θεώρηση της δουλειάς της ενσωμάτωσης αποκαλύπτει τον ξεκάθαρο εντοπισμό του κεντρικού σημείου ενδιαφέροντος και κατά συνέπεια τη δημιουργία ειδικών συστημικών παρεμβάσεων που σχετίζονται άμεσα με το κεντρικό αυτό σημείο ενδιαφέροντος. Οι παρεμβάσεις γίνονται κατά τη διαδικασία της εκδραμάτισης και περιλαμβάνει τη χρήση μιας ευρείας κλίμακας ψυχοδραματικών τεχνικών και την προσφορά της θεραπευτικής καθοδήγησης.

ii) Η πρωταρχική βάση πάνω στην οποία χτίζεται η δουλειά της ενσωμάτωσης βγαίνει από την αρχή της ψυχοδραματικής συνεδρίας. Ο συντονιστής ενθαρρύνει την έκφραση των θεμάτων και την αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών της ομάδας, διευκρινίζει τη φύση του ζεστάματος μέσα στην ομάδα και στο άτομο και κάνει παρεμβάσεις για να βοηθήσει για να ενισχύσει τη συνεχή ανάπτυξη και τη μεγιστοποίηση του κεντρικού θέματος ενδιαφέροντος. Αυτό συνήθως συμβαίνει στην αρχή μιας συνεδρίας και σε κατάλληλες στιγμές κατά τη διάρκεια μιας συνεδρίας. Ο τρόπος για την επίτευξη μιας τέτοιας διευκρίνησης περιλαμβάνει ομαδοκεντρικές, διαδραστικές και καθοδηγούμενες από τον συντονιστή τεχνικές ζεστάματος.

iii) Ο συντονιστής συγκεκριμενοποιεί και μεγιστοποιεί το βίωμα και την έκφραση του πρωταγωνιστή. Συνεπώς ο πρωταγωνιστής και η ομάδα αναπτύσσουν αντιλήψεις και λειτουργίες πάνω και πέρα από ό,τι είχε βγει στο προσκήνιο παλιότερα στην ίδια τη ζωή.

iv) Ο συντονιστής κινητοποιεί τον αυθορμητισμό του για να ενισχύσει το ζέσταμα και την έκφραση που σχετίζεται με το

σύστημα που απεικονίζεται και αυτό βοηθάει τον πρωταγωνιστή και την ομάδα να δημιουργήσουν, να γεννήσουν συμπεριφορές, αξίες και αντιδράσεις, εκφράσεις κατάλληλες στην εκάστοτε κατάσταση που αντιμετωπίζουν. Ο συντονιστής επίσης ζεσταίνει την ομάδα ώστε να εκδραματίζουν το δικό τους ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν την κατάσταση του πρωταγωνιστή.

v) Ο συντονιστής συντελεί στην επίλυση-έκβαση μιας διαμάχης ή σύγκρουσης μέσα στο ίδιο το άτομο, μέσα στην ομάδα ή μεταξύ των ομάδων.

vi) Ο συντονιστής επικεντρώνεται στην ενσωμάτωση διαφόρων συστημικών στοιχείων που αναδύθηκαν στην συνεδρία ή σε μια σειρά συνεδριών.

vii) Ο συντονιστής κρατάει σε επαγρύπνηση τον πρωταγωνιστή και την ομάδα πάνω σε εκείνα τα πράγματα που συντελούν στην ανάπτυξη της συνένωσης των αντιλήψεων ή λύσεων.

viii) Ο συντονιστής εκπαιδεύει τον πρωταγωνιστή και τα μέλη της ομάδας στην ανάπτυξη του νέου τρόπου λειτουργίας. Η εκπαίδευση εναρμονίζεται με τη φύση των βιωμάτων, τις αξίες, τη γενική φιλοσοφία ζωής και τη μοναδικότητα της έκφρασης του κάθε ατόμου. Αυτό βοηθάει ώστε να βεβαιωθεί ότι ο αποδέκτης εξακολουθεί να έχει συνοχή όσο επεκτείνεται το περιεχόμενο και το ύψος του λόγου του και όσο δοκιμάζει στην πράξη νέες αντιδράσεις.

ix) Ο συντονιστής είναι σωστά κατατοπισμένος στην εκπαίδευση των ρόλων και συνεπώς γνωρίζει σε βάθος πώς να βοηθήσει ένα άτομο ή την ομάδα να αναπτύξει ένα συγκεκριμένο τρόπο λειτουργίας ώστε οι στόχοι, στη δουλειά ή στην προσωπική ζωή του καθένα, να πετυχαίνονται επαρκέστερα. Αυτό περιλαμβάνει την ξεκάθαρη σκιαγράφηση μιας συγκεκριμένης λειτουργικής περιοχής του ατόμου, την εκδραμάτιση μιας κατάστασης, τη διάγνωση των ρόλων, τον σχεδιασμό περαιτέρω παρεμβάσεων, την εφαρμογή συγκεκριμένων τεχνικών, την δοκιμασία στο ρόλο και τη δημιουργία σύνδεσης ανάμεσα στα μέλη της ομάδας. Μια τέτοια εκπαίδευση στο ρόλο, μπορεί να περιέχεται σε μια ολόκληρη συνεδρία ή να αποτελεί μέρος μιας συνεδρίας.

x) Ο συντονιστής αναπτύσσει μέσα του τη συνειδητότητα της δυναμικής και των δυνάμεων που κινητοποιούν το κάθε άτομο να αναπτύσσει ιδανικά και να εκφράζει στη ζωή του. Με αυτόν τον τρόπο σταδιακά μαθαίνει και δίνει αξία στη δημιουργική διάνοια που κρύβεται μέσα στον καθένα.

i) Ο συντονιστής φέρει σε πέρας την εκπαιδευτική δουλειά με συνέπεια και ταυτόχρονα με τις άλλες δραστηριότητές του, ώστε τα άτομα να

σχετίσουν τη νέα μάθηση σε ένα πιο ευρύ κοινωνικό περιβάλλον και αναπτύσσονται καλύτερα ώστε να αντιμετωπίσουν διάφορα θέματα που αναδύονται μπροστά τους στην κοινότητα.

κ) Ο συντονιστής έχει απαραίτητα συμπεριλάβει την κοινωνιομετρία, το ψυχόδραμα, το κοινωνιόδραμα, την εκπαίδευση στο ρόλο και την ομαδική δουλειά, ώστε αυτές οι μεθοδολογίες να διαφοροποιούνται με σαφήνεια και να ερμηνεύονται κατάλληλα.

λ) Ο συντονιστής έχει αναπτύξει τις διάφορες μορφές του αυθορμητισμού, ώστε να αυξάνεται το επίπεδο αυθορμητισμού στα άλλα άτομα και στις ομάδες. Αυτά τα είδη αυθορμητισμού περιλαμβάνουν την ικανότητα δημιουργίας νέων αντιδράσεων σε μια παλιά κατάσταση, την ικανότητα εφαρμογής επαρκών αντιδράσεων σε καινούριες καταστάσεις, την ικανότητα επαρκούς ζεστάματος σε διαφορετικές καταστάσεις, την ενίσχυση και διατήρηση της ζωτικότητας-ζωντάνιας, την αυθεντική έκφραση, και την ικανότητα μετακίνησης από το φανταστικό στο πραγματικό και πάλι πίσω εύκολα και την ικανότητα του να είναι κάποιος δημιουργικός.

μ) Ο συντονιστής αποδέχεται την ευθύνη των πράξεων και των εμπειριών του και εκδηλώνει την αυξανόμενη επίγνωση της δικής του διαδικασίας ανάπτυξης και των σχέσεών του με τους άλλους ανθρώπους, το χρόνο, το χώρο και τις εξωτερικές συνθήκες. Υπάρχει αποδοχή του έξω κόσμου σε αντίθεση με την εξαπόλυση κατηγοριών στους άλλους και στην επίρριψη ενοχών στις συνθήκες της ζωής.

ν) Ο συντονιστής καλλιεργεί σχέσεις με τους συναδέλφους, τους επόπτες, και τους φίλους και μέσα σ' αυτό το πλαίσιο εκφράζει τα βιώματα, τις σκέψεις, τις επαγγελματικές δραστηριότητες ή τα σχέδιά του. Οι απόψεις του αναγνωρίζονται, γίνονται αποδεκτές και διερευνούνται δημιουργικά.

ξ) Ο συντονιστής γνωρίζει τις ηθικές αρχές και τα κριτήρια πρακτικής άσκησης στο χώρο της κοινωνιομετρίας, του ψυχοδράματος, του κοινωνιοδράματος, την εκπαίδευση στο ρόλο και της ατομικής και ομαδικής ψυχοθεραπείας. Στη δουλειά του συντονιστή είναι αποδεκτός και εφαρμόζεται πλήρως ο κώδικας ηθικής δεοντολογίας του ΨΥΚΑΠ

ο) Ο συντονιστής έχει εμπιστοσύνη στους άλλους και στον εαυτό του ανά πάσα στιγμή και έχει μια αίσθηση πληρότητας όταν βιώνει τον αυθορμητισμό και τη δημιουργικότητά του και των άλλων. Αυτή η αίσθηση έρχεται σε αντίθεση με την αίσθηση της παντοδυναμίας σαν αποτέλεσμα της επιρροής που έχει πάνω στον πρωταγωνιστή και στην ομάδα λόγω της γνώσης του πάνω στις τεχνικές και τις θεωρίες.

π) Υπάρχει ένα συμβόλαιο δέσμευσης σε μια διαρκή και δια βίου διαδικασία μάθησης.

Γραπτές εργασίες και διαδικασία αξιολόγησης

1. Γραπτές εργασίες

Ένας εκπαιδευόμενος που θέλει να πιστοποιηθεί ως ψυχοδραματιστής θα πρέπει να συγγράψει κάποιες εργασίες, όπου θα περιγράφει τη δουλειά που έχει κάνει ατομικά, με σκοπό η λειτουργία του με τους άλλους να γίνει περισσότερο επαρκής. Η εργασία θα πρέπει να περιγράφει την δουλειά που έχει κάνει όσον αφορά το συγκεκριμένο θέμα. Οι απαιτήσεις αυτών των εργασιών αναφέρονται παρακάτω στις Προϋποθέσεις Πιστοποίησης.

Η προσπάθεια που θα γίνεται ώστε η εργασία αυτή να είναι σαφής, με εκπαιδευτικό ύφος και αισθητικά καλή συνεισφέρει θετικά ώστε να επιτευχθεί το παρόμοιο κριτήριο συγγραφής που απαιτούνται στην συγγραφή της τελικής γραπτής εργασίας. Η ανάδειξη ενός όλο και καλύτερου επιπέδου μάθησης του εκπαιδευόμενου επιτυγχάνεται από την πρακτική του άσκηση, η οποία μέσα από τις σκέψεις και συναισθήματα που αναδύει οδηγεί στην συγγραφή μιας εργασίας-μελέτη.

Αυτές οι εργασίες αξιολογούνται από το κέντρο εκπαίδευσης.

2. Πτυχιακή εργασία

Η πτυχιακή εργασία που απαιτείται ως προϋπόθεση για την πιστοποίηση ενός εκπαιδευόμενου θα πρέπει να έχει την ποιότητα και το μέγεθος ενός επιστημονικού άρθρου, υπό δημοσίευση. Αντίγραφο αυτής της ολοκληρωμένης εργασίας μπορεί να βρει κανείς στη βιβλιοθήκη του κέντρου εκπαίδευσης, και στο αρχείο εκπαιδευόμενων. Θα πρέπει να είναι ευανάγνωστα και να συνεισφέρουν στην ψυχοδραματική δουλειά.

Οδηγίες και Απαιτήσεις για την προετοιμασία, τη δομή και την υποβολή της πτυχιακής εργασίας.

α) Ποιότητα συγγραφής

Η πτυχιακή εργασία θα πρέπει να πληρεί τα κριτήρια παρουσίασης και μορφής ενός άρθρου που πρόκειται να δημοσιευτεί σε ένα επιστημονικό περιοδικό. Η αποδοχή που θα λάβει μια τέτοια εργασία από τους εξεταστές θα σημαίνει ότι και οι ίδιοι προτείνουν να διαβαστεί αυτό το άρθρο από τους εκπαιδευόμενούς τους. Η συγγραφή θα πρέπει να έχει τα ακόλουθα σημαντικά χαρακτηριστικά:

- i). Να είναι ευανάγνωστη

- ii). Να έχει κατάλληλη δομή, ώστε να διευκολύνει τον αναγνώστη.
- iii). Να παρουσιάζει μια κλινική περιγραφή, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να αντιληφθεί επακριβώς αυτά που διαδραματίστηκαν και ειπώθηκαν μεταξύ του επαγγελματία και του ατόμου με το οποίο ασχολείται σε μια χρονική ακολουθία. Τα σχόλια αξιολόγησης και η συζήτηση που επακολουθεί να είναι σαφώς διατυπωμένα σε σχέση με την περιγραφή.
- iv). Θα πρέπει να στηρίζει κλινικά τα όσα λέει, ώστε ο αναγνώστης να μην αντιληφθεί ότι τα άτομα για τα οποία γίνεται λόγος υπόκεινται σε ανεπάρκεια.
- v). Θα πρέπει να διαφαίνεται ξεκάθαρα η θεωρητική βάση στην οποία στηρίζονται τα όσα αναφέρει.
- vi). Θα πρέπει να διαφαίνονται ευκρινώς οι παρακείμενες σκέψεις, η κριτική πάνω στη θεωρία και ο ενστερνισμός της πρακτικής εξάσκησης, Να απουσιάζει κάθε είδους αυτοπροβολής και αδιευκρίνιστα σχόλια.
- vii). Θα πρέπει να αναπτύσσονται ευκρινώς η κάθε άποψη και επιχείρημα.

β) Το θέμα της πτυχιακής εργασίας του εκπαιδευόμενου.

Η ανάπτυξη ενός θέματος θα πρέπει είναι η έκφραση κάποιου τομέα για τον οποίο έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον και ανέπτυξε κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης του και αντανakλά το πεδίο, στο οποίο ο εκπαιδευόμενος σχεδιάζει να εξειδικευτεί, ως ψυχοδραματιστής. Το θέμα της εργασίας θα πρέπει να έχει συζητηθεί με τον κύριο εκπαιδευτή καθώς και με συναδέλφους εκπαιδευόμενους στο κέντρο εκπαίδευσης.

γ) Η Διαδικασία της Εποπτείας.

Επιλέγεται ένας επόπτης της πτυχιακής εργασίας, ο οποίος συνήθως είναι ο κύριος εκπαιδευτής ή ένα άλλο αρμόδιο εξειδικευμένο άτομο. Σταδιακά μπορούν να εμπλέκονται και άλλοι εξειδικευμένοι σύμβουλοι σε έναν τομέα.

Ο εκπαιδευόμενος αναπτύσσει το θέμα της πτυχιακής του εργασίας σε συνεργασία με τον επόπτη. Το θέμα της εργασίας ίσως χρειαστεί να βελτιωθεί πολλές φορές ώστε να διατυπωθεί με τον καλύτερο και πιο περιεκτικό τρόπο και να επιβεβαιωθεί ότι ο συγγραφέας έχει αναπτύξει ένα ξεκάθαρο και ολοκληρωμένο ζέσταμα. Η δημιουργία ενός επαρκούς ζεστάματος πάνω στη συγγραφή ίσως περιλαμβάνει, όπως είναι φυσικό, την σκιαγράφηση του περιεχόμενου, του μεγέθους και του ύφους της εργασίας, όπως επίσης και την ταύτιση από την πλευρά των αναγνωστών για τους οποίους συγγράφεται αυτή η εργασία. Άλλα σημαντικά

καθήκοντα είναι η αντιστροφή ρόλων με τον αναγνώστη, η εκλέπτυνση του συγγραφικού ύφους, η ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης μεθόδου παραπομπής των αναφερόμενων και η προετοιμασία της βιβλιογραφίας στην οποία ανέτρεξε ο συγγραφέας.

Η πληρωμή των διδάκτρων για την εποπτεία διαπραγματεύεται με τον επόπτη όπως και με τον οποιοδήποτε άλλο επόπτη.

δ) Ηθικά ζητήματα που λαμβάνονται υπόψη.

Ηθικοί παράγοντες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την διάρκεια συλλογής του υλικού συγγραφής της πτυχιακής εργασίας. Είναι απαραίτητο να γίνεται η αναφορά στα άτομα με σεβασμό και με τρόπο ώστε να προστατεύεται η ανωνυμία τους. Όταν γίνεται αναφορά σε γραπτό κείμενο που έχει δημοσιευθεί από κάποιον άλλο, εκτός του συγγραφέα της εργασίας, θα πρέπει να διευκρινίζεται σαφώς η θέση του συγγραφέα. Θα πρέπει να αναγνωρίζεται ο συγγραφέας, του οποίου το κείμενο παραθέτουμε. Αναφέροντας απλά την άποψη κάποιου άλλου δεν είναι αρκετό για να πιστοποιηθεί η θέση ή η άποψη του συγγραφέα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας. Θα πρέπει να αναγνωρίζεται η επιρροή των άλλων στην σκέψη, στην κρίση και την πρακτική άσκηση του συγγραφέα.

ε) Κατάλληλη μορφή παρουσίασης της πτυχιακής εργασίας.

Το στυλ της παρουσίασης θα πρέπει να υποστηρίζεται από κεφαλίδες, υποκεφαλίδες, παραθέματα κειμένων, βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές. Η ελάχιστη έκταση του κειμένου της πτυχιακής εργασίας είναι 7.000 λέξεις και το ανώτερο όριο είναι 13.000 λέξεις.

στ) Δομή και Παρουσίαση της Πτυχιακής Εργασίας.

Η εργασία έχει τις ακόλουθες ενότητες:

- i). Αρχική σελίδα με τον τίτλο
- ii). Συγγραφικά δικαιώματα.
- iii). Πίνακας περιεχομένων και λίστα με τα διαγράμματα ή εικόνες.
- iv). Περίληψη
- v). Πρόλογο
- vi). Αρίθμηση σελίδων
- vii). Εισαγωγικές παράγραφοι
- viii). Αναθεώρηση των άρθρων και άλλων σχετικών με το θέμα εργασιών
- ix). Περιγραφή της εργασίας
- x). Αποτελέσματα
- xi). Συμπέρασμα

xii). Βιβλιογραφία

ζ) Συγγραφικά δικαιώματα.

Αυτό είναι το κείμενο της απαιτούμενης δήλωσης συγγραφής, το οποίο αναγνωρίζει την ιδιοκτησία της εργασίας:

“Αυτή η εργασία ολοκληρώθηκε εφόσον αντικειμενικά εκπλήρωσε τις προϋποθέσεις και απαιτήσεις ως προς την πιστοποίηση ως επαγγελματία ψυχοδραματιστή σύμφωνα με την Εκπαιδευτική Επιτροπή του ΨΥΚΑΠ. Αντιπροσωπεύει μία αξιολογη δουλειά που έφτασε στο πέρας υπό εποπτική διαδικασία. Αυτή η γνώση και η συνειδότητα αποκτήθηκε μέσα από πολλές ώρες βιωματικής εμπειρίας, μελέτης και σκέψεων.

Τα δικαιώματα συγγραφής ανήκουν στον συγγραφέα. Το Ψυχοδραματικό

Κέντρο Ανάπτυξης της Προσωπικότητας έχει την άδεια να το δημοσιεύσει με τη διαφύλαξη όλων των δικαιωμάτων. Εκτός από την αναφορά σε μικρά κομμάτια της εργασίας με σκοπό την κριτική και την αναθεώρηση, καμία αναπαραγωγή, αντιγραφή ή αναμετάδοση αυτού του δημοσιευμένου άρθρου δεν επιτρέπεται χωρίς γραπτή άδεια από τον συγγραφέα και το ΨΥΚΑΠ. Καμία παράγραφος αυτής της δημοσίευσης δεν επιτρέπεται να αναπαραχθεί, να αντιγραφεί ή να αποκατασταθεί, να διορθωθεί ή να μεταδοθεί σε καμία μορφή ή με κανένα μέσο, ηλεκτρονικό, μηχανική φωτοτυπία ή μαγνητοσκόπηση ή οτιδήποτε άλλο, χωρίς την γραπτή άδεια του ΨΥΚΑΠ και του ή της συγγραφέα.

Διαδικασία της πρακτικής αξιολόγησης του εκπαιδευόμενου ως ψυχοδραματιστή.

Εφόσον έχουν επιτευχθεί τα κριτήρια εκπαίδευσης μπορεί να δρομολογηθεί η διαδικασία της πρακτικής αξιολόγησης. Είναι μια επιπρόσθετη διαδικασία, εφόσον έχουν λάβει ήδη χώρα συνεχιζόμενες αξιολογήσεις πάνω στον συντονισμό στις συνεδρίες και στη λειτουργία ως βοηθητικού. Είναι συνεπακόλουθο της ολοκλήρωσης της γραπτής εργασίας. Η εξέταση περιλαμβάνει το συντονισμό μιας συνεδρίας παρουσία δύο εξεταστών που έχουν ορισθεί από την εκπαιδευτική επιτροπή του ΨΥΚΑΠ.

Όταν ένας εκπαιδευόμενος θεωρήσει ότι έχει φτάσει σε ένα επαρκές επίπεδο λειτουργίας συζητά με τους συναδέλφους, το εκπαιδευτικό προσωπικό και τον κύριο εκπαιδευτή το σχέδιό του να ολοκληρώσει την πρακτική του αξιολόγηση και αποκτά την έγκρισή τους.

Συνεπώς ο εκπαιδευόμενος κάνει αίτηση στην Εκπαιδευτική Επιτροπή του ΨΥΚΑΠ, στην οποία συγκεκριμενοποιεί το αίτημα του για την πρακτική αξιολόγηση του. Η Εκπαιδευτική Επιτροπή τον ενημερώνει για το ποια άτομα θα τον εξετάσουν και:

- α) Ο εκπαιδευόμενος οργανώνει τον χώρο και την ώρα διεξαγωγής της εξέτασης, επικοινωνεί άμεσα με τους εξεταστές για να διαπραγματευτούν και να κανονίσουν τα περαιτέρω. Ο εκπαιδευόμενος είναι υπεύθυνος για τα έξοδα των εξεταστών όσον αφορά την αξιολόγηση και διακανονίζει τον κατάλληλο τρόπο με τον οποίο θα εξοφλήσει τα έξοδά τους.
- β) Ο εκπαιδευόμενος συντονίζει μια συνεδρία όπως αναφέρεται διεξοδικά στο κείμενο της Πρακτικής Αξιολόγησης που συνέταξε η Εκπαιδευτική Επιτροπή. Σύμφωνα με τη διαδικασία εξέτασης ο εκπαιδευόμενος εξετάζεται από την Εξεταστική επιτροπή για μιάμιση ώρα. Ο εκπαιδευόμενος στη συνέχεια συζητά την συνεδρία που συντόνισε με επαγγελματικό ύφος, παρουσιάζοντας τη συλλογιστική που ακολούθησε στον συντονισμό και τονίζοντας τα δυνατά και αδύνατα σημεία του πάνω στον συντονισμό και τη στρατηγική του.
- γ) Οι εξεταστές προετοιμάζουν μια γραπτή αναφορά και την παραδίδουν στην γραμματεία της Εκπαιδευτικής Επιτροπής.
- δ) Η γραμματεία στη συνέχεια αποστέλλει την τελική αναφορά στον εκπαιδευόμενο και τον κύριο εκπαιδευτή.
- ε) Εφόσον ο εκπαιδευόμενος έχει περάσει με επιτυχία την αξιολόγηση, το ΨΥΚΑΠ χορηγεί το πιστοποιητικό, το οποίο διαβεβαιώνει ότι είναι πλέον πιστοποιημένος ψυχοδραματιστής.

Προϋποθέσεις πιστοποίησης του ψυχοδραματιστή.

Εφόσον έχουν επιτευχθεί τα κριτήρια εκπαίδευσης μπορεί να δρομολογηθεί η διαδικασία της πρακτικής αξιολόγησης. Η εξέταση περιλαμβάνει τον συντονισμό μίας συνεδρίας παρουσία δύο εξεταστών που έχουν προταθεί από το εκπαιδευτικό κέντρο και είναι αποδεκτοί από την Εκπαιδευτική Επιτροπή.

Ο εκπαιδευόμενος στην ειδικότητα του ψυχοδραματιστή επικεντρώνεται στα διευρυμένα πεδία της Συστημικής Θεωρίας, της

Κοινωνιομετρίας, της Θεωρίας των Ρόλων, της Οικογενειακής Θεραπείας, της Ομαδικής Δουλειάς και της Κλινικής Γνώσης.

Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να κατανοεί πλήρως την έννοια του Ψυχοδράματος και θα πρέπει να έχει αναπτύξει την ικανότητα να δημιουργεί ένα επαρκές ζέσταμα της ομάδας και των ατόμων, ώστε να μπορούν αναπτύξουν την προσωπική τους λειτουργία κατά την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

Υπάρχουν κάποιοι ειδικοί τομείς όπου ο εκπαιδευόμενος πρέπει να έχει κάνει επιπλέον δουλειά:

A) Θεωρία Προσωπικότητας και Ανάπτυξη της.

- i). Γνώσεις πάνω σε διαφορετικές θεωρίες της προσωπικότητας και της ανάπτυξής της.
- ii). Γνώση της θεωρία του αυθορμητισμού για την ανάπτυξη της παιδικής ηλικίας.

B) Κλινική Γνώση και Πρακτική Εφαρμογή

- iii). Γνώση της ψυχοπαθολογίας και των παραδοσιακών διαγνωστικών κατηγοριών.
- iv). Ικανότητα αξιολόγησης μιας ευρείας κλίμακας ατόμων, ικανότητα αντίληψης ενός ατόμου και των σχέσεών του σύμφωνα με τη θεωρία των ρόλων και ικανότητα μεταφοράς της αξιολόγησης αυτής σε άλλους επαγγελματίες συναδέλφους που ίσως δουλεύουν με διαφορετικό θεωρητικό πλαίσιο.
- v). Ικανότητα αντιμετώπισης διαφόρων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων και ατόμων σοβαρά διαταραγμένων και ατόμων που προέρχονται από διαφορετική πολιτισμική ομάδα.
- vi). Ικανότητα να φτιάχνει ένα διάγραμμα του κοινωνικού και πολιτιστικού ατόμου ενός ανθρώπου που έχει πάρει μια συγκεκριμένη ψυχιατρική διάγνωση και να μπορεί να συζητά τη σημασία και την αξία του διαγράμματος αυτού καθώς και τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούμε την ψυχοδραματική μέθοδο με το συγκεκριμένο άτομο.

Γ) Κατανόηση και Πρακτική Εφαρμογή της Ψυχοδραματικής Μεθόδου

- vii). Ικανότητα να συντονίζει μια αρχική θεραπευτική συνέντευξη κατά τη διάρκεια της οποίας γίνεται μια αξιολόγηση για το κεντρικό θέμα του δράματος που αναδεικνύεται και πώς αυτό συσχετίζεται με το κεντρικό θέμα της ομάδας. Γίνεται ένα ξεκάθαρο συμβόλαιο με τον πρωταγωνιστή, το οποίο και

- βασίζεται στο ζέσταμα. Αξιολογείται ότι είναι ήδη γνωστό σχετικά με τους ρόλους στους οποίους κινείται ο πρωταγωνιστής έως εκείνη τη στιγμή και αναπτύσσεται η συλλογιστική της ψυχοδραματικής παραγωγής του δράματος.
- viii). Ικανότητα να παρέχει τη δομή και το κλίμα ώστε να βιώνεται η κάθαρση του δράματος ή να γίνεται η ενσωμάτωση του νέου ρόλου.

Δ)Γραπτές Εργασίες

- ix). Ένα γραπτό όπου ο εκπαιδευόμενος παρουσιάζει τη χρησιμότητα της έννοιας του κοινωνικού και του πολιτιστικού ατόμου στην δουλειά με άτομα που έχουν πάρει μια συγκεκριμένη ψυχιατρική διάγνωση: περιγραφή όσων συνέβησαν κατά τη διάρκεια διάφορων συνεδριών χρησιμοποιώντας την ψυχοδραματική μέθοδο, συζήτηση και ανάλυση κάθε συνεδρίας, όπου θα περιλαμβάνονται διαγράμματα, καθώς και το κλινικό σχέδιο βάσει αυτής της ανάλυσης.
- x). Μια εργασία ψυχοδράματος, όπου θα παρουσιάζεται η χρήση της ψυχοδραματικής μεθόδου στην κλινική δουλειά.
- xi). Εφόσον έχουν διεκπεραιωθεί οι απαιτήσεις της εκπαίδευσης, ο εκπαιδευόμενος κάνει μία αίτηση πρακτικής αξιολόγησης στην Εκπαιδευτική Επιτροπή του ΨΥΚΑΠ.

Προϋποθέσεις και πιστοποίηση του εκπαιδευτή (educator)

Άτομα που ως ψυχοδραματιστές ασκούν το ψυχόδραμα στην καθημερινή τους πρακτική για ικανοποιητικό χρονικό διάστημα (τρία τουλάχιστον χρόνια) και έχουν ήδη αποκτήσει μια επαγγελματική αρτιότητα, μπορούν να ζητήσουν να πιστοποιηθούν ως εκπαιδευτές από την εκπαιδευτική επιτροπή του ΨΥΚΑΠ ή ακόμα και η ίδια η επιτροπή μπορεί να κινήσει μια διαδικασία πιστοποίησης εκπαιδευτών, όταν τούτο το κρίνει αναγκαίο.

Προϋποθέσεις και απαιτήσεις για την πιστοποίηση trainer, educator και practitioner.

- Για να αποκτήσει κάποιος τον τίτλο του Trainer, educator and practitioner (T,E,P), πρέπει να έχει ήδη τον τίτλο του ψυχοδραματιστή και να εξασκεί το επάγγελμα για τρία τουλάχιστον χρόνια.
- Να έχει μεγάλη πείρα στην εφαρμογή του ψυχοδράματος σε

διάφορους τομείς.

- Να έχει την ικανότητα να σχετίζεται με άτομα (εκπαιδευόμενους) από διάφορους επαγγελματικούς χώρους, χωρίς να επηρεάζεται από τις προσωπικές του πεποιθήσεις και προκαταλήψεις κατά την άσκηση του εκπαιδευτικού του έργου.
- Να μπορεί να διαμορφώσει ένα αποτελεσματικό πλαίσιο για την εκπαίδευση των μελών της ομάδας και να διατηρεί καλές σχέσεις με τους άλλους εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους και επόπτες.
- Να έχει την ικανότητα : α) να συνάπτει εκπαιδευτικά συμβόλαια και θέτει στόχους, ανάλογα με τον κάθε εκπαιδευόμενο, β) να βοηθάει τους εκπαιδευόμενους, που αντιμετωπίζουν μαθησιακά προβλήματα γ) να διατηρεί μια επαγγελματική σχέση με τους εκπαιδευόμενους έως την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, και να ενδιαφέρεται για την πορεία και την τελειοποίηση του εκπαιδευόμενου.
- Μετά την πιστοποίηση του ως ψυχοδραματιστή, να συμπληρώσει τουλάχιστον τρία χρόνια εκπαιδευτική εμπειρία και εποπτεία στο ψυχόδραμα, κατά την διάρκεια των οποίων: α) θα ολοκληρωθεί ως ψυχοδραματιστής έχοντας αναπτύξει σε ικανοποιητικό βαθμό όλους τους ρόλους, β) θα τηρεί τον κώδικα ηθικής δεοντολογίας, θα μπορεί να λειτουργεί και να συγκεντρώνεται στην δουλειά της ομάδας ακόμα και όταν διέρχεται έντονες προσωπικές καταστάσεις, γ) θα αναπτύξει ένα ευρύ σύστημα αξιών και ρόλων και δ) θα αποκτήσει την ικανότητα να καθοδηγεί τους εκπαιδευόμενους.

Ο τίτλος του ψυχοδραματιστή ως Trainer Educator and Practitioner (TEP), παρέχεται στο ΨΥΚΑΠ από την εκπαιδευτική επιτροπή του, κατόπιν συνεντεύξεων με τους ενδιαφερόμενους, αφού προηγουμένως τούτο ζητηθεί γραπτώς από τον ενδιαφερόμενο. Ο υποψήφιος εκπαιδευτής θα πρέπει τουλάχιστον για τρία χρόνια να εργάζεται και να συντονίζει ομάδες ψυχοδράματος. Επίσης, απαιτείται συστατική επιστολή του κύριου εκπαιδευτή του ΨΥΚΑΠ, με την οποία αυτός εγκρίνει το αίτημα πιστοποίησης ως εκπαιδευτή. Και εδώ επίσης ο ενδιαφερόμενος επιβαρύνεται με τα έξοδα της εξέτασης-συνέντευξης.

Ο υποψήφιος TEP είναι απαραίτητο να παρουσιάσει στην επιτροπή δύο εργασίες (4000-5000 λέξεις) όπου: α) θα αναφέρει και θα περιγράψει περιληπτικά τις εμπειρίες κατά την εφαρμογή της δουλειάς του ως συντονιστής-ψυχοδραματιστής και β) θα αναφέρει την ανάπτυξή του ενώ συντονίζει ομάδες εκπαίδευσης στο ψυχόδραμα, σε συνδυασμό με τις εποπτείες που του έχουν γίνει.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΕΤΣΙΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΨΥΚΑΠ